

DEJSTVA BRIGADE KONCEM 1944. I POČETKOM 1945.

Koncem 1944. i početkom 1945. godine brigada, u sastavu 7. banijske divizije, nije imala velikog izbora objekata za napade ina Baniji. Prema podacima obavještajne službe neprijatelj se sve više utvrđivao za odbranu komunikacija,⁴¹⁸ sa jednovremenim ispadima iz posjednutih uporišta u pravcu slobodne teritorije — radi izviđanja i odbacivanja naših snaga dalje od komunikacija.

Prikupljanje, pak, čitave 7. banijske NOU divizije i dva banijska NOP odreda na Baniji, omogućavalo je da pojedine banijske brigade krenu u akcije i van područja Banije. U tom cilju je i uslijedilo naređenje od 2. novembra 1944. godine: da naša 1. brigada krene za Cazinsku krajinu radi obezbjeđenja napada na Cazin.

Ona je do 5. novembra morala stići u s. Bužim, gdje ju je čekao novi zadatak.⁴¹⁸ U vrijeme napada na Cazin brigada se, kao rezerva 4. korpusa, imala postaviti na komunikacijama Bosanska Krupa—Cazin i Bos. Otoka—Cazin u rejonu s. Stijena, s. Glogovac i s. Selišta. Napad na Cazin vršile su brigade Unske operativne grupe (UOG) i 8. kordunaška divizija, a osiguranje na pravcu Bihać—Ostrožac—Cazin vršila je 1. muslimanska brigada UOG,

Ujutro 7. novembra oko 7 časova neprijatelj, jačine preko 600 vojnika (dva bataljona) podržanih sa 5 lakih tenkova i artiljerijom sa vatrenih položaja u rejonu Ostrošca, nastupao je iz pravca Ostrošca ka napadnutom Cazinu. Do 13 časova uspio je da sa položaja osiguranja potisne 1.

⁴¹⁸ Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 17/1-12. Zbornik V/35, str. 666; Arhiv VII, Beograd, kut. 813A, reg. br. 27-1/8.

muslimansku brigadu i produži u pravcu Cazina. Zbog toga su na taj pravac u protivnapad upućene 1. brigada 8. kordunaške divizije, pravcem s. Gnjlavac—s. Čungar brdo, kao i naša 1. brigada iz korpusne rezerve, bez 1. bataljona, koji ostaje na osiguranju pravaca koji iz Bos. Krupe i Bos. Otoke izvode ka Cazinu.

Brigada je dobila zadatak da sa dva bataljona izbije u s. Majetići — k. 410 (2. bataljon) i Čaškića brdo (3. bataljon) i da razbije neprijatelja koji se tamo nalazi. Sa jednim bataljonom (4) da izbije na Bulinac (k. 420), tu ostavi manje dijelove, a sa glavninom da se prebaci u vrh s. Čemernice (k. 410) i napadne u bok neprijatelja.

Već oko 13,30 časova bataljoni su stupili u borbu. Prodor 2. i 3. bataljona u pozadinu neprijatelja stvorio je pometnju u njegovom rasporedu, pa je počeo da se povlači nazad u Ostrožac.

Bilo je to u pravom smislu bježanje. Neprijateljski vojnici su ostavljali mrtve, ranjene, opremu, pa čak i naoružanje. Ovim protivnapadom, zajedno sa 1. kordunaškom brigadom, omogućeno je da ostale snage UOG i 8. kordunaške divizije produže napad na Cazin, koji je, ubrzo zatim, i oslobođen. Zbog intervencije neprijateljskih tenkova iz Ostrošca onemogućeno je efikasnije gonjenje i nanošenje neprijatelju većih gubitaka.

Poslije protjerivanja neprijatelja za Ostrožac, bataljoni naše brigade posjeli su položaje za odbranu, i to: 2. bataljon u s. Majetići — k. 410; 3. na Čoškića brdu, a 4. na brdu Bulinac (k. 420). Sa tih položaja brigada je odbila još nekoliko neprijateljskih pokušaja da prodre do napadnutog Cazina.

Oko 24 časa 8. novembra brigada je dobila naređenje štaba 4. korpusa da se vrati u raniji rejon s. Stijena—s. Glogovac—s. Selišta—s. Polje. Iako su borci bili umorni od prethodnih borbi i marševa, brigada je, ujutro 9. novembra, stigla u određeni rejon; odatle je, u 16 časova, krenula na nove položaje u rejonu s. Pištalina, prema Bosanskoj Krupi i Bosanskoj Otoci.

Sutradan 10. novembra ujutru 2. bataljon se sukobio sa neprijateljem jačine 250 do 300 vojnika iz Bosanske Otoke i natjerao ga na povlačenje. Narednog dana, 11. novem-

bra, brigada je porušila željezničku prugu na odsjeku Bosanska Krupa—Bosanska Otoka na 27 mjesta, zbog čega je saobraćaj bio u prekidu naredna tri dana.

U borbama od 7. do 11. novembra neprijatelj je imao 47 mrtvih, 29 ranjenih i 6 zarobljenih. Zaplijenjeno je: 1 puškomitraljez »šarac«, 1 automat, 1 pištolj, 10 pušaka sa 2.000 metaka, 60 mina za minobacače 50 mm i izvjesne količine ostale opreme. Brigada nije imala gubitaka.⁴¹⁹

I poslije akcije na pruži Bosanska Krupa—Bosanska Otoka brigada ostaje pod komandom štaba Unske operativne grupe u Cazinskoj krajini, gdje 19. novembra, zajedno sa 1. muslimanskom brigadom, izvodi uspješan demonstrativni napad na Bosansku Otoku pravcem s. Plavno—s. Vrletnica.⁴²⁰ Poslije toga, brigada se povlači u s. Bužim, gdje ostaje na odmoru i obuci sve do 22. novembra. Pri tome je imala takav raspored da je mogla da parira eventualne napade s leđa iz garnizona Cazin, koji je neprijatelj ponovo zaposjeo 13. novembra.

Brigada je 22. novembra dobila naređenje da se do 6 časova 23. novembra prebaci iz rejona Bužima u rejon Jezerski Grad, Manić Selo i Konjoder i da, na okolnim položajima, zatvori cestu Cazin—Bosanska Otoka, odnosno da obezbijedi napad snaga Unske operativne grupe na Jezerski Grad. Međutim, u 6 časova ujutro 23. novembra, iz Bosanske Otoke krenule su jače neprijateljske snage, koje su posjele dominantne položaje oko ceste Bosanska Otoka—Cazin u rejonu sela Pištalina.

Neprijatelj je slabijim snagama nastupao iz Bosanske Krupe i posjeo položaje na cesti Bosanska Krupa—Cazin u rejonu sela Gomila. Oko 8 sati u s. Pištalina stiglo je iz Cazina i 5 neprijateljskih tenkova. Odlučeno je da brigada sa dva bataljona spriječi prodor neprijatelja iz s. Pištalina ka s. Jezerski Grad, a zatim da ga, pred noć, napadne i protjera.

U borbi od 16 do 18 časova bataljoni su prisilili neprijatelja na povlačenje nazad, u Bosansku Otoku. Međutim, ujutro 24. novembra, neprijateljski bataljon (oko 400 vojnika) ponovo je krenuo iz Bosanske Krupe i Bosanske Oto-

419 Zbornik V/35, str. 178; Arhiv VII, kut. 119/6, reg. br. 2-1.

420 Arhiv VII, kut. 1616, reg. br. 17/2-6.

ke u pravcu Cazina. Oko 10 časova došlo je do borbe kod s. Pištalina, gdje brigada sa tri bataljona prelazi u napad i do 15 časova prisiljava neprijatelja na povlačenje u dolinu rijeke Une. Tokom noći 24/25. novembra brigada ponovo ruši željezničku prugu Bosanska Krupa—Bosanska Otoka na 48 mjesta.

U ovim borbama gubici neprijatelja su: 1 zarobljen, 38 mrtvih i 23 zarobljena. Zaplijenjen je 1 luksuzni automobil, 1 puška sa 1.500 metaka, 1 kamion i 6 vojnih kola. Gubici brigade bili su 1 mrtav i 2 ranjena.⁴²¹

Na dan 24. novembra 1944. godine brojno stanje brigade iznosilo je, po spisku: 32 oficira, 85 političkih radnika (oficira), 134 podoficira, 917 boraca — ukupno 1.168 ljudi. Po socijalnom sastavu: 97 radnika, od kojih 23 starješine; 1.028 seljaka, od kojih 202 starješine; 7 intelektualaca, od kojih 6 starješina; 6 obrtnika i sitnih trgovaca, od kojih 4 starješine; 5 vojnih lica, od kojih 4 starješine; 24 namještenika i srednjoškolca, od kojih 11 starješina.

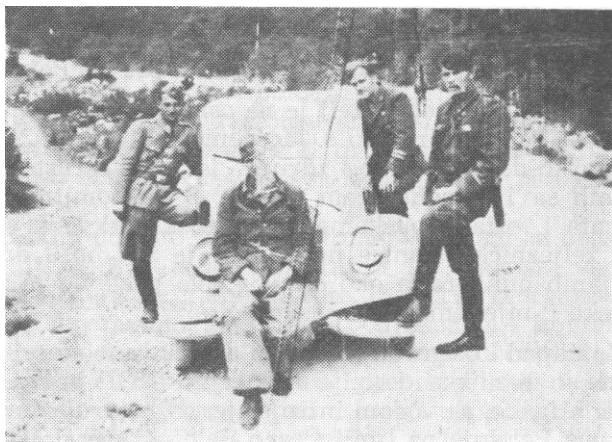
Od naoružanja brigada je imala: 414 pušaka, 55 automata (šmajsera), 57 puškomitraljeza, 12 mitraljeza, 4 minobacača 50 mm, 5 minobacača 81 mm, 5 protivtenkovskih pušaka »Semjonov« ili »Djehtjarov«; 5 protivtenkovskih raketnih bacača »Donbul«, 4 dvoosovinska kola i 119 konja.⁴²²

Radi popune brigada i jedinica u sastavu 7. banijske divizije Glavni štab Hrvatske je, 10. novembra 1944. godine, izdao naredbu da se rasformira 1. banijski odred i formira jedan NOP odred Banije od četiri bataljona. Kad je 24. novembra rasformiran 1. banijski odred, njegov 2. bataljon »Miloš Čavić« je ostavio jezgro boraca za formiranje novog bataljona, a on je ušao u sastav naše 1. brigade. Međutim, ovaj bataljon nije krenuo za Cazimsku krajinu sa brigadom, već je u njen sastav ušao prvih dana decembra 1944, kada se brigada vraćala iz Cazinske krajine na pravac oko Siska i Petrinje.⁴²³

421 Zbornik V/35, str. 480, 532. Arhiv VII, kut. 1616, reg. br. 18/1-6.

422 Zbornik V/35, str. 464; Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 12/5 i 17/5.

423 Zbornik V/35, str. 104, 188 a 360.

Automobil zaplijenjen kod Pištaline okružen članovima štaba 1. (7) brigade. Ispred sjedi komesar čete za vezu Dragan Kljaić

BRIGADA NA ODSEKU SISAK—PETRINJA—GORA

Radii ponovnog spajanja slobodnih područja Banije, Cazinske krajine sa Bosanskom krajinom (Grmeč), bilo je planirano da se preduzmu ofanzivna dejstva na komunikacije u dolini njetke Une.⁴²⁴ Međutim, do toga nije došlo jer je neprijatelj, u toku 25. novembra, krenuo iz Sunje isa jednim dopunskim pukom i, torn prilikom, spalio s. Velika Gradusa i s. Staro Selo.⁴²⁵ Vjerovalo se da će uslijediti napad neprijatelja i iz Kostajnice, Siska si Petrinje, pa je naša brigada prebačena iz Cazdsne krajine na položaje prema Sisku li Petrinji. Tokom prelaska preko teritorije kotara Dvor na Unj u sastav brigade je ušao i pomenuti 2. bataljon »Miloš Čavić« bivšeg 1. banijskog odreda.

Vremena, kao i uvijek do tada, za odmor i oporavak nije bilo. Štab 7. banijske divizije planirao je da 4/5. de-

424 Isto, str. 364—369.

425 Arhiv VII, kut. 813A, reg. br. 17/1-12.

cembra napadne neprijateljsku posadu u s. Mošćenici na cesti i željezničkoj pruzi Sisak—Petrinja. Pri tome je naša brigada imala da osigurava ovaj napad iz pravca Petrinje.⁴²⁶

U to vrijeme neprijatelj je na osiguranju komunikacija Sisak—Petrinja imao u s. Mošćenica satniju iz 2. bojne 14. ustaško-domobranskog zdruge, jačine 127 ustaša, naruženih sa 1 minobacačem 81 mm, 9 puškomitraljeza, 6 automata i, ostalo, puškama. Oko seoske crkve u sredini sela i željezničke stanice neprijatelj je izradio 9 drveno-zemljanih bunkera, a oko čitavog sela postavio je žičane prepreke i, mjestimično, minska polja.⁴²⁷

Za napad i osiguranje napada angažovane su sve četiri brigade 7. banijske divizije i Banijski NOP odred, i to: naša 1. brigada, sa vodom inženjerije, osiguravala je napad iz pravca Petrinje na liniji Češko Selo—Generalovo brdo; 2. brigada vršila je napad na Mošćenicu; 3. brigada osiguravala je napad iz pravca Sunje, a jedan bataljon Banijskog odreda pravac od Kostajnice; 4. brigada je, sa dva bataljona, osiguravala napad od Siska, a dva bataljona su bila u divizijskoj rezervi. Dijelovi Banijskog odreda djelovali su na odsjeku Petrinja—Gora, radi vezivanja neprijatelja tokom napada.

Napad 2. brigade na Mošćenicu počeo je po planu, 4. decembra u 24 časa. Međutim, neprijatelj je pravovremeno otkrio prilaženje naših snaga i pojačao posadu sa još jednom satnijom ustaša. Borba za selo Mošćenicu vodena je do 5 časova ujutro 5. decembra, kada je naredeno povlačenje. Naša brigada na osiguranju od Petrinje nije vodila borbe, a ujutro se povukla na prostoriju Moštanica, Donja Budišina, Jošavica, Dejanovići, Klinac. Desno od nje razmjestila se 4. brigada na prostoriji Čakasla kosa, s. Trnjani, s. Staro Selo; 3. brigada je otišla na prostoriju s. Kukuruzari, s. Kostreši, s. Krčevo, s. Svinjica, a 2. brigada u s. Borojeviće gdje je 6. decembra rasformirana.⁴²⁸

426 Zbornik V/36.

427 Arhiv VII, kut. 59, reig. br. 21/64. Bojna relacija 4. ustaško-domobranske divizije za decembar 1944.

428 Zbornik V/36, str. 260.

REORGANIZACIJA DIVIZIJE I NOVA POPUNA BRIGADE

U to vrijeme divizije su prelazile na trojnu formaciju, dok su brigade zadržale po četiri bataljona. U tom pogledu postavilo se pitanje rasformiranja 4. banijske brigade.⁴²⁹ Međutim, rasformirana je 2. brigada (ranije 8. banijska) i otada 4. brigada nosi naziv »2. brigada 7. banijske divizije«.⁴³⁰

Nakon popune iz rasformirane 2. brigade, u brigadama 7. banijske divizije su formirani i inženjerski vodovi, a nešto kasnije i inženjerske čete. U vezi sa reorganizacijom divizije i popunom tri brigade, održana je i konferencija sa njihovim štabovima, na kojoj je zaključeno da su štabovi brigada i bataljona dobri. Posebno je istaknuta potreba borbe protiv tifusa u jedinicama i na područjima razmještaja jedinica.⁴³¹

U vezi sa ovim prišlo se planskom parenju odjeće boraca u tzv. partizanskim buradima, redovnijem kupanju i presvlačenju, a preduzete i su i sve druge mjere za poboljšanje opšte higijene. Na tome su se potpuno angažovali svi faktori, počev od partijske i skojevske organizacije, kulturno-prosvjetnih odbora četa i bataljona i propagandnih odsjeka brigade i divizije.⁴³²

Nakon popune 6. decembra 1944. godine, 1. (7) brigada »Vasilja Gaćeše« imala je, po spisku: 34 oficira, 103 politička radnika (oficira), 189 podoficira i 1.118 boraca, što je, ukupno, iznosilo 1.444 borca i starješina. Po socijalnom sastavu: 87 radnika, 1.285 seljaka, 72 ostalih zanimanja. Naoružanje brigade bilo je: 608 pušaka, 33 automata, 78 puškomitraljeza, 8 mitraljeza, 4 laka minobacača, 7 srednjih minobacača, 7 protivtenkovskih pušaka, 3 protivtenkovska ručna bacača, 4 dvoosovinska kola i 139 konja.⁴³³

Došlo je do nekih kadrovskih promjena u sastavu brigade. Za načelnika štaba naše 1. brigade postavljen je Radovan Božić; kapetan Nikola Božić otišao je na dužnost u

429 Zbornik V/35, str. 360.

430 Arhiv VII, kut. 433/1, reg. br. 4-1; kut. 119/6, reg. br. 2-1.

431 U diviziji je zabilježeno u decembru 1944. godine 25 tifusnih oboljenja, u januaru 1945. 100, a na terenu 200 slučajeva.

432 Zbornik V/36, str. 40—45.

433 Isto, str. 424. Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 13/5 i 18/5.

neku istarsku jedinicu, a dotadašnji zamjenik komesara brigade Ljuban Kljajić, premješten je u političko odjeljenje divizije. Za zamjenika komesara brigade postavljen je Dušan Lazić, a za ađutanta u štabu brigade — Pero Kalanja. Izvršene su i neke kadrovske promjene koje nisu evidentirane.

ODBRANA BANIJE I — PONOVO U CAZINSKU KRAJINU

Za vrijeme reorganizacije, popune i odmora divizije naša brigada je stalno osiguravala slobodnu teritoriju Banije iz pravca Kostajnica—Sunja—Sisak—Petrinja. U međuvremenu i neprijatelj je izvršio prikupljanje snaga i krenuo dz Siska i Petrinje da odbaci naše snage od svojih garnizona, a posebno od komunikacija u dolini rijeke Kupe, Save i Une.

Bili su to 2. sibirski konjičko-kozački puk 1. konjičko-kozačke divizije; dijelovi 14. pješačkog ustaško-domobranskog zdruga i ostale posadne snage iz Siska i Petrinje. U borbi sa neprijateljem, 9. decembra od 7 do 16 časova učestvovala je uglavnom naša 1. a, na kraju, i 2. brigada.⁴³⁴

Gubici neprijatelja u ovoj borbi iznosili su: 55 mrtvih i veći broj ranjenih, a gubici brigade: 3 mrtva, 2 nestala i 30 ranjenih.

Neprijatelj je, nakon nekoliko naizmjeničnih odstupanja i protivnapada, vraćen u polazne garnizone. Posebno se istakao 2. bataljon, koji je krenuo iz s. Stražbenice u napad na neprijatelja u s. Letovanci, a zatim se brzo vratio i posjeo kosu kod s. Stražbenice.

Pošto je odbacila neprijatelja za Sisak i Petrinju, brigada se ponovo prebacila u Cazinsku krajinu, gdje je dočekala Novu 1945. godinu. Prije polaska prikupila se 12. decembra u rejonu s. Drenovac, s. Bijeje Vode i Gradac, gdje je izvršena smotra jedinica. Tom prilikom štab divizije je ustanovio da je u brigadi svaki treći borac obezbije-

434 Zbornik V/36, str. 262. Detalji borbe opisani su u izvještaju štaba 7. banijske NOU divizije od 16. decembra 1944. godine.

đen sa ličnim inženjerskim alatom. Zbog toga je, naredbom od 16. decembra 1944, brigada posebno pohvaljena.⁴³⁵

Iz s. Drenovca brigada je krenula pravcem s. Klasnić—s. Vrnograč—s. Prćingrad i, u toku 15. decembra, razmjestila se u rejonu s. Tržac i is. Tržačka Raštela.

U Cazinskoj krajini 7. banijska divizija je imala da napadne neprijateljska uporišta Drežnik Grad i Sadilovac, koje je bilo posjelo spoljno osiguranje Bihaća iz sastava 373. legionarske »Tigar« divizije. U Drežnik Gradu i s. Sadilovcu ii na kosama oko njih bila je utvrđena 1. slunjska ustaška bojna sa dijelovima iz 373. legionarske »Tigar« divizije.

Prema obavještajnim podacima, ukupna jačina neprijatelja iznosila je oko 800 vojnika. U susjednom s. Vaganac nalazila se 2. bojna 7. ustaško-domobranskog zdruga, a u Bihaću preko 3.000 neprijateljskih vojnika.

Sedma banijska divizija, sa 1. ii 3. brigadom, napada neprijatelja u s. Sadilovcu i na okolnim brdima do rijeke Korane. Poslije likvidacije neprijatelja, divizija je trebalo da izbije na komunikaciju s. Vaganac—s. Drežnik Grad i presiječe vezu između neprijatelja u tim selima. Pri tome je imala da manjim snagama stalno drži mostobran na lijevoj obali Korane ti da ne dozvola eventualni prodor neprijatelja iz Vaganca.

Za to vrijeme Unska operativna grupa je imala da napadne i uništi neprijatelja u Drežnik Gradu, a 8. kordunaška divizija sa dvije brigade da vrši pritisak na neprijatelja u s. Vaganacu i obezbjeđuje cjelokupnu akciju sa pravca Slunja i Plitvičkih jezera. Početak napada određen je za 18. decembar u 7 časova ujutro, uz podršku divizionu korpusne artiljerije i korpusne tenkovske čete.⁴³⁶

Napad na Drežnik Grad i s. Sadilovac, međutim, nije tekao po planu, Naime, u tok/u pokreta primljeni su podaci da neprijatelja u s. Sadilovcu uopšte nema, pa su naša 1. ii 3. brigada upućene da napadnu na Drežnik Grad, uz

435 Obezbjediti da borci nose i koriste lične inženjerski pribor bio je u partizanskim uslovima veliki uspjeh. U ranijim periodima nisu se, radi veće pokretljivosti, ničim opterećivali. Osim toga, ukopavanje u borbi među borcima je bilo shvaćeno kao strah, a time i sramota.

436 Zbornik V/36, str. 251.

sadejstvo brigada UOG koje nastupaju pravcem desno: k. 397—k. 430—Metla—Kolica brdo. I napad na Drežnik Grad je počeo ranije, u 6,30 časova d neprijatelj je već u 7,30 časova bježao u sastav posade u s. Vagancu.

Ujutro 20. decembra brigada je primila naređenje da se iz rejona Drežnik Grada prebaci u rejon sela Koprivna—Coralići i da organizuje izviđanje neprijatelja u s. Gnjiilavcu kraj Cazina, radi organizacije napada.⁴³⁷ U to vrijeme u s. Gnjiilavcu neprijatelj je imao oko 220 vojnika, među kojima 180 njemačkih mornara (najvjerojatnije iz 264. njemačke mornaričko-pješadijske brigade, koja je tih dana stizala iz rejona Knina u dolinu Une), zatim 20 legionara i oko 20 ustaša. Neki podaci su govorili da je dan ranije iz Bihaća u s. Gnjiilavac stiglo oko 100 legionara. U toku napada utvrđeno je, međutim, da je neprijatelj u s. Gnjiilavcu bio trostruko jaci.

U Cazinu je, prema nepotvrđenim podacima, bilo oko 150 ustaša, odnosno nacionalista »zelenog kadra«, a u Ostrošcu oko 350 legionara iz »Tigar« divizije.

Bez detaljnijeg izviđanja i procjene neprijatelja, štab 7. banijske divizije upućuje u napad protiv neprijatelja u s. Gnjiilavcu našu 1. brigadu, glavnim napadnim pravcem Japića brdo—s. Gnjiilavac, a 3. brigada imala je da sa juga napadne neprijatelja na k. 410, a zatim da pomogne napad naše brigade na s. Gnjiilavac.⁴³⁸

Napad na s. Gnjiilavac počeo je u 6,30 časova i trajao bez uspjeha sve do 14 časova. Brigada je na pravcu Japića brdo—s. Gnjiilavac postigla početno iznenađenje, tj. bataljoni su prišli neopaženo na jurišno odstojanje Ispred utvrđenja. Ali, to nije iskorišćeno da se izvrši i upad u uporište. Naime, 4. bataljon, koji je nastupao u zahvatu ceste Cazin—s. Gnjiilavac, nije iskoristio mrak da se približi što više neprijatelju, već su borci, još sa odstojanja od nekoliko stotina metara, počeli da viču »naprijed, juriš!«. Time je opomenut neprijatelj da posjedne vatrene položaje, sredi se i pruži jak otpor.

Slično 4. krenuo je u napad i 2. bataljon iz pravca Redžici—Gnjiilavac, te tako ovaj napad nije postigao po-

437 Isto, str. 310.

četni uspjeh ni na jednom pravcu. U rezervi pozadi 2. nalazio se 1. bataljon, a 3. bataljon takođe je bio bez čete koja je upućena na osiguranje napada iz pravca Bosanska Otoka u rezervi brigade pozadi 4. bataljona. Oba ova bataljona iz rezerve nisu iskorišćena za početni uspjeh, pa je borba nastavljena tokom dana.

Međutim, 3. brigada je iznenadila neprijatelja i, od 6 do 7 časova, likvidirala utvrđenje na k. 410. Odatle se neprijatelj povukao dijelom za Ostrožac, a dijelom u neprijateljsko uporište u s. Gnjiilavcu, čime je zadatak naše brigade bio još više otežan.

U ovakvoj situaciji, štab 7. divizije naređuje da naša brigada uvede u borbu i svoje rezerve, 1. i 3. bataljon, a, istovremeno, da i 3. brigada sa dva bataljona produži napad sa k. 410 u pravcu južne strane s. Gnjiilavca. Ponovni napad određen je za 11 časova. No, štab naše brigade nije uspio da brzo organizuje borbeni poredak, pa je napad počeo kasnije, oko 13,30 časova. Mada je artiljerijska i minobacačka priprema bila relativno dobra, komandni kadar brigade, poslije prvog neuspjeha i velikih gubitaka, nije se snalazio, pa i ovaj napad nije uspio.

Oko 14 časova štab 4. korpusa je naredio da našu 1. brigadu zamijene muslimanske brigade iz sastava Unske operativne grupe. Međutim, kada je obaviješten o velikim gubicima naše brigade, od zamjene i daljeg napada se oduzvalo. Naša brigada je vodila borbe i poslije 17 časova radi izvlačenja mrtvih i ranjenih.

Ukupni gubici neprijatelja (uglavnom od 3. brigade) su: preko 100 mrtvih i ranjenih, među kojima su 3 oficira i 2 podoficira. Zaplijenjeno je 2 protivavionska mitraljeza »Flak« sa 2.200 metaka, 1 minobacač 50 mm, 4 puškomitraljeza, 2 tromblona sa 40 mina »Energ«, 30 pušaka sa oko 30.000 metaka, 2 automata (šmajsera), 3 pištolja, 200 ručnih bombi, 1 radio-aparat i mnogo druge opreme.

Gubici naše brigade bili su: 48 mrtvih (među kojima su 3 komandira i 2 komesara četa) i 117 ranjenih. (Samo u prvom naletu kod 2. bataljona bilo je 18 mrtvih i 4 ranje-

na, a bilo je i kod 3. i 4. bataljona). Izgubljena su 2 puško-mitraljeza »šarac«, 3 puškomitraljeza »Brno« i 10 pušaka.⁴³⁹

Zbog neuspjeha u napadu, a pogotovo zbog velikih gubitaka, kažnjena su sva četiri komandanta i (komesara bataljona u našoj 1. brigadi.⁴⁴⁰ Preduzeta je i intenzivnija vojna i politička nastava ru jedinicama. O tome se u izvještaju komesara divizije od 25. decembra 1944, pored ostalog, kaže:

»I udarna brigada u napadu na Gnjilavac (22. XII) imala je ogromne gubitke. Poduzeće se organizacione mjere i održati partijska konferencija .. .«⁴⁴¹

U izvještaju štaba 7. banijske divizije, isto od 25. decembra 1944. godine, o brigadi, između ostalog, stoji:

»Vojnička sposobnost boraca i rukovodilaca: U I brigadi borci su dosta dobri, u borbi znaju koristiti zakone ukoliko ih ima, a ako ih nema, brzo izrade zaklone. Za borbu na otvorenom polju dobri su, ali za napade na naseljena mjesta pokazali su se slabi. Niži komandni kadar dosta je slab, vojničkog znanja nema dovoljno, te ne umiju objasniti borcima što u kom momentu novonastale situacije u borbi treba raditi .. .«⁴⁴²

U NAPADU DOČEKANA NOVA 1945.

Jedinice brigade su se brzo sredile i krenule u nove borbe protiv neprijatelja koji se u to vrijeme povlačio sa obale Jadranskog mora i odstupao prema sjeveru i zapadu dolinom rijeke Une.

Za posljednje dane 1944. i za početak 1945. štab 4. korpusa je planirao napad na neprijateljska uporišta u selima Vaganac i Čelopek kod Bihaća, sa ciljem da se neprijatelj

439 Zbornik V/36, str. 462, V/37, str. 125. Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 1-1/2.

440 Komandanti i komesari bataljona bili su: komandant 1. bataljona Dragan Muidža, komesar Svetozar Panjković; 2. bataljona komandant Dušan Kentrić, komesar Nikola Plavljenić; 3. bataljona komandant Nikola Crnojević, komesar Milan Sužnjević; 4. bataljona komandant Ostoja V. Begović i komesar Štanko Lončarević.

441 Zbornik V/36, str. 429.

442 Isto, str. 427.

u Bihaću što više okruži. U vezi sa tim, 1. i 3. banijska brigada i 1. brigada Unske operativne grupe dobile su zadatak da napad na Vaganac i Čelopek obezbjeđuju od pravca Bihaća i doline rijeke Une. U tome je 1. brigada Unske operativne grupe zatvarala pravac Bihać—s. Izačić, naša 1. brigada pravac s. Brekovića i Ostrožac, a 3. banijska brigada je zadržana u rezervi divizije kod s. Johovice, sa jednim bataljonom na osiguranju pravca s. Vrkašić—Turija.⁴⁴³

Ispred položaja naše brigade nalazile su se neprijateljske posade u selima Vrsta i Turija-Majdan, jačine tri satnije iz 373. legionarske »Tigar« divizije. Odlučeno je da naša brigada obezbjeđuje napad na Vaganac i Čelopek, tako što će napasti posade u selima Vrsti i Turiji-Majdanu.

Napad je počeo 31. decembra u 5,30 časova. Neprijatelj je otkrio nastupanje bataljona naše brigade i dočekaio ih jakim i organizovanom vatrom. Međutim, bataljoni, poučeni iskustvom iz napada na Gnjilavac kod Cazina, nisu odgovali vatrom sve dok nisu prišli na jurišno odstojanje, a zatim su, uz plotunsku vatru, jurnuli u s. Vrsta. Ali, zbog intervencije neprijatelja iz s. Turije-Majdan preko k. 326 u bok, 3. bataljon se morao povući sjeverno od k. 326 i s. Vrsta.

Napad je ponovljen. Tačno u li časova počela je artiljerijska i minobacačka priprema a, odmah zatim, napad. Neprijatelj je ubrzo napustio k. 326 i sve snage povukao u selo Vrstu. Zatim se, pošto je ostavio jaču zaštitnicu u seoskoj školi, sa glavninom povukao u pravcu s. Brekovića—Bihać. Ostavljena zaštitnica je uspjela da se održi sve do 17 časova, kada se neopaženo izvukla i odstupila za glavninom za Bihać.

Brigada je nastavila gonjenje sve do s. Glavice i s. Muslića Sela. Ujutro 1. januara 1945. godine brigada je izbijala na liniju s. Johovića—Turija—k. 406—Strnik, gdje je, tokom dana, posjela položaje s. Muslići, s. Pupari, s. Zapoljac. U međuvremenu je došlo do izmjene plana napada na Vaganac i Čelopek. Umjesto brigada 8. korduna-

443 Zbornik V/36, str. 486, Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 11/3.

ške divizije, s. Vaganac je napadala 3. banijska brigada, koja je uspjela da ga u toku noći 1/2. januara zauzme.⁴⁴⁴

Zarobljena su 3, a poginulo 36 neprijateljskih vojnika, među kojima i 3 oficira. Zaplijenjeno je: 3. puškomi-traljeza »šarac«, 35 pušaka sa 32.000 metaka, 3 automata, 3 pištolja, 1 minobacač 50 mm sa 46 mina, 16 mina za minobacače 81 mm, 58 tromblonskih mina »Energ«, 18 ručnih bombi, 14 konja, 45 čebađi i ostale opreme. Gubici brigade su 12 mrtvih i 66 ranjenih.⁴⁴⁵ Uspjesi i gubici brigade, najbolje govore da je borba za s. Vrsta ii Turija-Majdan bila teška i važna.

Izbijanjem na liniju Drežnik Grad—Vaganac—Vrsta—Turija-Majdan, jedinice su dobile kraći odmor koji su provele stalno na položajima prema Bihaću.

U PREDGRADU DVORA NA UNI, SISKA I PETRINJE

Procijenivši da neprijatelj dz Bihaća i doline gornjeg toka Une nema mogućnosti da u dogledno vrijeme ponovo posjedne sela u široj okolini Bihaća i Cazina, štab 7. banijske divizije kreće sa našom 1.4 3. brigadom na područje Banije. Trebalo je da se — nizom akcija — obezbijedi nesmetan rad na slobodnoj teritoriji Banije i eventualno spriječi kretanje neprijatelja komunikacijama dolinom Une, Save i Kupe. Brigada je 14. januara stigla u rejon s. Todorovo, 15. januara u Vrnograč, 16. januara u s. Žirovac, a 17. januara se razmjestila u selima Gage, Udetin i Vrpolje, na sektoru kotara Dvor na Uni.

U to vrijeme brojno stanje brigade je, u poređenju sa decembarskim (nakon popune iz 2. brigade i Banijskog odreda), bilo smanjeno. Po spisku, brigada je imala: 34 oficira, 107 političkih radnika (oficira) 179 podoficira, 1.011 boraca ili, ukupno, 1.331 borca i starješinu. Znači oko 100 ljudi manje. Po socijalnom sastavu: 89 radnika, 1.180 seljaka, 3 intelektualca, 27 obrtnika i sitnih trgovaca, 28 namještenika i srednjoškolaca, 3 vojna lica i 1 žandarm.⁴⁴⁶

444 Zbornik V/37, str. 130.

445 Isto, str. 129; Arhiv VII, kut. 813, reg. br. 11/3; kut. 814, reg. br. 1-1/2; kut. 818, reg. br. 1/2 i 3/18.

446 Zbornik V/37, str. 334; Arhiv VII, kut. 814, reg. br. 1/5 i 3/18.

Ni poslije dolaska na Baniju vremena za odmor nije bilo. Jedno kraće vrijeme naša 1. i 3. brigada zadržane su na sektoru kotara Dvor na Uni, radi izvođenja akcija u Pounju, na odsjeku Dvor na Uni—Kostajnica. Osim toga, na tom sektoru su postojali nešto bolji uslovi za prehranu i odmor boraca u zimskim uslovima.

U Dvoru na Uni i s. Zamlača nalazio se štab 4. ustaško-domobranske divizije s prištapskim dijelovima u s. Struga bile su mjesne ustaše, a u s. Unčani, s. Golubovcu i u Divuši kombinovana bojna 7. ustaško-domoforanskog zdruga. U Volinji i Kostajnici postojale su posade i garnizoni od ranije.

Ujutro 18. januara štab 7. divizije naređuje da naša 1. i 3. brigada postave u toku 19. januara zasjede na komunikaciji Dvor na Uni—Kostajnica, i to: naša brigada na odsjeku s. Struga—s. Divuša, a 3. brigada na odsjeku s. Kozibrod—Volinja.

Naši bataljoni bili su u sljedećem rasporedu: 1. bataljon na istočnim padinama brda Jurakovac (k. 367)—Pakovac (k. 232), orijentisan prema s. Divuši, za obezbjeđenje boka brigade od pravca Divuša—Oraovica—Šegestin, koji je, uz to, služio kao brigadna rezerva, 2. bataljon na istočnim padinama brda Krstovi, na odsjeku s. Golubovac—s. Divuša, 3. bataljon na istočnim padinama Šokačkog brda (k. 233), na odsjeku s. Struga—s. Unčani i 4. bataljon — na osiguranju desnog boka brigade od pravca Dvor na Uni—s. Hratić.

Oko 8 časova ujutro 19. januara naišla su iz pravca od s. Divuše za Dvor na Uni četiri vojna kamiona, na koja je 2. bataljon iz zasjede otvorio vatru. Međutim, zbog snijega i velike zime, neka od oružja su bila zamrznuta i nisu mogla dejstvovati, što je neprijatelj iskoristio da pobjegne nazad, kroz s. Golubovac za Divušu. Položaji brigade su bili otkriveni, pa su to neprijateljske posade iz s. Unčana i Divuše htjele da iskoriste i, energičnim udarom, odbace brigadu od komunikacije. Dočekali su ih, oko 10 časova, 2. i 3. bataljon i vratili nazad u s. Pounja.

U isto vrijeme, oko 10 časova su iz pravca Dvora na Uni ponovo krenuli 5 kamiona sa vojnicima praćeni sa 3 tenka. Poslije iskrcavanja u s. Struga, neprijatelj je krenuo prema položajima brigade, ka Šokačkom brdu (k. 233),

ali je dočekan vatrom 3. bataljona i odbačen u s. Strugu. Dalja borba se uglavnom nastavila za izvlačenje mrtvih i ranjenih sa ceste ispred 3. bataljona.

Kada su se dijelovi 3. bataljona spuštali na cestu da pokupe eventualni plijen, u tome su ih spriječili neprijateljski tenkovi. Pošto je odbio dijelove 3. bataljona od ceste, neprijatelj je pokupio svoje mrtve i ranjene, stavio ih na tenkove i Dovukao se u odbranu s. Struga.

U 15 časova neprijatelj ponovo pokušava da bočnim napadom odbaci brigadu od komunikacije u Pounju. Tako je, sa 200—300 vojnika, uz podršku artiljerije i minobacača, krenuo iz Dvora na Uni i iz s. Struge u pravcu kose s. Hrtić—Metla (k. 256). No, na položaju Metla (k. 256) dočeka ih je 1. bataljon i, uz podršku naše artiljerije i minobacača, prisilio da se povuku u s. Strugu i Dvor na Uni. Borba na ovim položajima nastavljena je do pada mraka.

Gubici neprijatelja bili su 30 mrtvih. U našoj brigadi poginuo je komandir 2. čete 2. bataljona Ljuban Opačić, a 4 borca su ranjena, 1 teže. Po padu mraka brigada se povukla u svoje polazne baze na odmor, oporavak i prenoćište, sa stalnim i jakim predstražama prema Dvoru na Uni i Pounju.⁴⁴⁷

Noću 22/23. januara izvršen je napad na s. Zamlaču. U dolini rijeke Une neprijatelj je prikupljao jače snage, s namjerom da spriječi dalji prodor snaga NOVJ koje su nastupale na zapad kroz Bosnu. Radi toga je, na odsjeku od Bos, Otoke do Kostajnice i Siska, prikupljao 4. ustaško-domobransku diviziju, 1. konjičku-kozačku diviziju i druge posadne snage.

U s. Zamlaču bila je utvrđena jedna satnija 1. ustaško-domobranskog lovačkog zdruga koju je imala, noću 22/23. januara, da likvidira naša brigada i da, istovremeno, obezbijedi pravac od Dvora na Uni. Ovaj napad osiguravala je 3. brigada, ikoja je imala da upadne u s. Unčane i Golubovac, radi rekvizicije hrane i drugih potreba.

Raspored brigade za napad na Zamlaču bio je: 1. bataljon nastupa pravcem s. Hrtić—Šuškala—s. Zamlača;

447 Zbornik V/37, str. 372, 630; Arhiv VII, kut. 818, reg. br. 2/2, kut 814, reg. br. 2-1/2.

4. bataljon napada pravcem Staro groblje—Zamlača, pri čemu dvije čete upućuje u Polja da napadnu Zamlaču sa pravca od rijeke Une; 2. bataljon osigurava napad sa pravca od s. Sitruge, a 3. bataljon osigurava napad iz pravca od Dvora na Uni, posjedajući položaje uz samo neprijateljsko uporište k. 119—groblje u Dvoru na Uni—s. Hrtić. Istovremeno, novoformirani 2. bataljon »Miloš Čavić« imao je da obezbjeđuje napad pravcem Dvor na Uni—s. Hrtić.

Neprijatelj nije očekivao napade tako blizu Dvora na Uni. Prešavši uspješno glavnu cestu, čete 4. bataljona našle su se u poljima pored rijeke Une i posjele položaje na oko 50 metara od sela.

Pritisnut snažnom vatrom i silovitim jurišem 4. bataljona, neprijatelj bježi iz s. Zamlača u pravcu Dvora na Uni. Pri tome je naletio na položaje 3. bataljona, koji je bio na osiguranju od Dvora na Uni i — tako bio ponovo razbijen. Jednu manju grupu, koja bježi u gajeve između Dvora na Uni, Zamlače i Hrtića, hvataju dijelovi 3. i 1. bataljona. Gubici neprijatelja su: 14 zarobljenih i 16 mrtvih. Zaplijenjen je 1 puškomitraljez, 19 pušaka sa 3.000 metaka i 10 konja. Brigada je imala 6 ranjenih.

Za to vrijeme 3. brigada i komisija NOO-a kotara Dvor na Uni, uspješno je dz Pounja, s. Unčana i s. Golubovca evakuisala rekviriranu hranu i stoku za potrebe NOR-a.

Neprijatelj iz okolnih uporišta nije stigao da interveniše, pa su se jedinice još u toku noći povukle na slobodnu teritoriju u rejon sela: Gornji Javoranj, Glavičani, Vrpolje, ostavljajući potrebno obezbjeđenje na pravcima od Dvora na Uni i Pounja. Ubrzo poslije toga brigada odlazi na sektor Petrinje, gdje sadejstvuje 34. diviziji iz Pokuplja za vrijeme napada na s. Zažinu na cesti Sisak—Zagreb.

Radi sadejstva 34. diviziji, naša 1. i 3. brigada su prebačene sa sektora Dvora na Uni u pravcu Petrinje. Tu je 1. brigada napala posadu u s. Novo Selište kraj Petrinje, a zatim i s. Pračno, na cesti Sisak—Petrinja,⁴⁴⁸ dok je 34. divizija napadala na Zažinu.

Poslije dejstva kod Novog Selišta od 25. do 27. januara, brigada se 28. januara prebacuje u pravcu Siska i, sutradan 29. januara u 23,30 časova, napada tri satnije neprijatelja u s. Praćno. Raspored brigade u napadu bio je sljedeći: 1. bataljon u rezervi brigade; 2. u napadu pravcem Caprag (danas predgrađe Siska)—šuma Velika Lasinja—s. Praćno; 3. Mošćenica, s tim što, sa dvije čete, demonstrira napad na neprijateljsku posadu u Mošćenici, a 4. bataljon napada pravcem Komarevo—Novo Selo—Praćno u zahvatu ceste.

Prije početka napada bataljon se sukobio sa neprijateljskom patrolom kod Novog Sela, u kom pravcu je neprijatelj i usmjerio svoju glavnu pažnju. To je omogućilo da 2. bataljon potpuno iznenadi neprijatelja u Praćnu. Međutim, on se brzo povukao u centar sela, gdje je, koristeći tvrdo zidane kuće, pružio jak otpor. Borba je nastavljena sve do 1,30 časova 30. januara, kada je našim jedinicama naređeno da se povuku, pošto se raspoloživim snagama i sredstvima nije moglo računati na brzu likvidaciju ovog neprijateljskog uporišta.

Gubici neprijatelja u Praćnu su: 25 mrtvih i 6 zarobljenih konjanika-kozaka (čerkeza) i 2 domobrana. Zaplijenjena su 2 teška mitraljeza, 1 minobacač 81 mm, 3 poluautomatske puške, 9 pušaka sa 3.000 metaka, 2 pištolja, 9 konja sa sedlima i ostala oprema. Gubici brigade: 1 mrtav i 9 ranjenih, među kojima i komesar 2. čete 4. bataljona Dragutin Franje Puškadija.⁴⁴⁹

Brigada se, međutim, nije povukla sa dijelovima divizije; ostala je na komunikaciji Sisak—Petrinja, sprečavajući saobraćaj neprijatelja između ova dva garnizona. Na tom odsjeku brigada je sačekala i inapad na Mošćenicu 7/8. februara 1945. godine.

Radi posrednog sadejstva Sremsikom frontu, početkom 1945. godine, sve partizanske jedinice, u plićoj i dubljoj pozadini fronta, dobile su direktivni zadatak da aktivno djeluju po neprijatelju, a posebno po komunikacijama koje neprijatelj koristi za snabdijevanje svog fronta.

449 Zbornik V/38, str. 25, 26; Arhiv VII, kut. 119/6, reg. br. 1/14-2 i kut. 814, reg. br. 2-1/2.

U vezii sa .tim, štab 7. banijske divizije organizuje dejstva po komunikacijama u dolini rijeke Kupe, Save i Une, koje prolaze od Zagreba niz Posavinu i za Jadransko more, odnosno Bosnu. Radi toga je ponovo planiran napad na neprijateljsku posadu u s. Mošćenici, na cesti i željezničkoj pruži Sisak—Petrinja.

U tom selu se nalazila jedna satnija jačine 140 ustaša i domobrana iz sastava 19. ustaško-domobranskog zdruha, naoružana, pored ostalog, sa 2 laka minobacača i 13 puško-mitraljeza. Druga satnija istog zdruha nalazila se u susjednom Češkom Selu, dok su, u garnizonima Sisak i Petrinja, bile od ranije poznate neprijateljske snage.

Napad na Mošćenicu izvela je 3. brigada u 2 časa ujutro 8. februara. Obezbjedenje od Siska vršila je 2. brigada, dok je 2. muslimanska brigada iz UOG u rezervi divizije kod s. Komarevo i s. Novo Selo. Naša brigada, na liniji s. Nova Zdenčica na rijeci Kupi—Češko Selo—Generalovo brdo—s. Taborište, vršila obezbjeđenje od Petrinje i to: 1. bataljon u zahvatu pruge i ceste Petrinja—Mošćenica; 2. bataljon na Generalovom brdu, 3. u rezervi brigade, 4. bataljon od rijeke Kupe do željezničke pruge Petrinja—Mošćenica, a bataljon iz 2. muslimanske brigade, kao ojačanje u rejonu s. Taborište, zatvara pravac Petrinja—Blinja.

Napad 3. brigade je potpuno uspio, neprijatelj u s. Mošćenici je uništen. Neprijateljske snage iz Petrinje nisu tokom noći intervenisale. Međutim, ujutro 8. februara oko 9 časova, jedina bojna iz sastava 19. ustaško-domobranskog zdruha krenula je ka položajima naše 1. brigade i, već oko 10 časova, došlo je do borbe sa našim 1. bataljonom.

Borba je trajala cio dan. Povlačenjem 3. čete 1. bataljona, kao i mitraljeske čete, omogućeno je neprijatelju iz Petrinje da se spoji sa posadom u Češkom Selu. Odmah je na taj pravac upućen iz rezerve 3. bataljon, ikoji je uspio da odbaci neprijatelja i da posjedne prvobitne položaje.

Oko 12 časova neprijatelj je krenuo prema položajima 2. bataljona na pravcu Generalovo brdo, ali je, vatrom iz zasjede, odbijen. Oko 14 časova uslijedio je i treći pokušaj neprijatelja, i to na dva pravca: Petrinja—s. Nova Drenčina i kosama između Generalovog brda i Češkog

Sela. Međutim, napadnut bočnom vatrom 2. bataljona sa Generalovog brda i 4. bataljona dz rejona Nova Drenčina, morao se povući u Petrinju.

U ovim borbama neprijatelj je imao gubitke od 14 mrtvih i 7 zarobljenih. Zaplijenjeno je 11 pušaka sa 400 metaka, 22 mine za minobacač 50 mm, 100 mina za minobacač 81 mm, 420 metaka za pištolje i automate i 19 udarnih topovskih granata 47 mm.⁴⁵⁰

Istovremeno je i 34. divizija vodila borbe u rejonu s. Odra na cesti Sisak—Zagreb i kod s. Bresta kraj Petrinje, sadejstvujući posredno 7. diviziji i našoj brigadi.⁴⁵¹ Na ovim položajima naša brigada je vodila manje borbe sa neprijateljem 9. i 10. februara. Dobivši pojačanja iz Zagreba, neprijatelj je 11. februara krenuo dz Siska ka s. Pračno—Mošćenica, a iz Capraga, desnom obalom rijeke Save, a zatim obuhvatno kroz šumu Velika Lasinja, u pravcu s. Pračno—Novo Selo. Cdlj mu je bio da odbaci naše snage od Siska i oslobodi komunikacije u dolinama Kupe i Save.

Brigada se brzo prestrojila za borbu, i to: 1. bataljon u šumi Velika Lasinja, 2. na položajima južno od Češkog Sela, 3. u zahvatu ceste Sisak—Pračno, a 4. bataljon između ceste Sisak—Pračno i rijeke Kupe. Desno od naše brigade nalazili su se bataljoni 2. brigade sve do rijeke Save kod Kanaka (k. 98).

Neprijatelj iz Siska nastupao je u četiri kolone, a od Petrinje, preko Nove Drenčine, u dvije. Na pravcu Sisaik—Pračno uspio je da ovlada selom Pračno, ali su ga 3. i 4. bataljon protivnapadom prisilili da se povuče nazad, u Sisak. Istovremeno je i 1. bataljon potisnuo neprijateljsku kolonu iz šume Velika Lasinja. Tako je do 16 časova neprijatelj iz Siska bio povučen na položaje ina kosi Zibel u odbranu grada. Istovremeno je i 2. bataljon razbio neprijateljsku kolonu od s. Nove Drenčine i prisilio je na povlačenje u Petrinju.

Neprijatelj je imao: 47 mrtvih, među kojima i 5 njemačkih oficira (samo na bojištu je ostalo 17 mrtvih). Zaplijenjeno je 2 automata, 8 pušaka sa 4.750 metaka, 3 pišto-

450 Zbornik V/38, str. 138, 284.

451 Isto, str. 72.

lja i 5 ručnih bombi. Naši gubici bdli su 3 mrtva i 16 ranjenih, među kojima i komesar 1. bataljona Svetozar Panjkovđć, potporučnik Dragan Mrazovac i Uroš Madžarac.

Međutim, neprijateljska borbena grupa »Šlaher«, jačine oko 600 Nijemaca i uz pomoć ustaško-domobranskih snaga, ipak uspijeva da potisne naše snage i posljedne s. Pračno. Zato je odlučeno da brigada u toku noći 12/13. februara, sa 1, 2. i 4. bataljonom, izvrši napad na neprijatelja u ovom selu, a 3. bataljon da se zadrži u rezervi i na osiguranju od Petrinje i Mošćanice. Prii tome 1. bataljon, ojačan s dva protivtenkovska topa 47 mm i protivtenkovskim mitraljezom, nastupa pravcem Mošćanica—Pračno—k. 104, sa zahodjenjem ikрила od rijeke Kupe; 2. bataljon je zaobišao s. Pračno i napao iz šume Velika Lasinja, odnosno iz pravca Capraga, preko željezničke pruge Sisak—Pračno; 4. bataljon je zajedno sa 2. nastupao iz šume Velika Lasinja — k. 104, u susret 1. bataljonu.

Napad na selo Pračno počeo je 12. februara u 22 časa. Neprijatelj je bio na položajima potpuno budan, te nije moglo biti iznenađenja. Nakon silovitog juriša 1. i 2. bataljona, neprijatelj je bio prisiljen da se grupiše u centru sela oko k. 104, gdje prihvata i ojačanje iz Siska. Zbog brzog dolaska pojačanja iz Capraga i Siska odustalo se od napada 4. bataljona preko željezničke pruge u pravcu k. 104.

Oko 1 čas 13. februara štab brigade je morao narediti povlačenje bataljona.

Neprijatelj je imao oko 35 izbačenih iz stroja, a brigada 8 mrtvih i 26 ranjenih (nestao je potporučnik Jovan Jednak). Od oružja izgubljen je 1 puškomitraljez, 1 automat i 1 puška — sve to je bilo uništeno od neprijateljskih granata i mina kod poginulih i ranjenih boraca.⁴⁵²

Iz napada na Pračno brigada prelazi u odbranu na pravcu od Petrinje. U stvari, neprijatelj je iz Petrinje, lujutro 13. februara, krenuo ka položajima 3. bataljona kod Češkog Sela. Međutim, na te položaje je na vrijeme stigao i 1. bataljon od s. Pračno, pa je kolona od preko 500 ne-

452 Zbornik V/38, str. 488; Arhiv VII, kut. 814, reg. br. 5/1-2 i kut. 818, reg. br. 5/2.

prijateljskih vojnika uz gubitke vraćena u Petrinju. Neprijatelj je imao 11 mrtvih i 22 ranjena, a naši 5 ranjenih.

U međuvremenu se pojavila potreba za prebacivanjem naših jačih snaga na pravac Kostajnica i Sunja. Zbog toga su naše jedinice na pravcu Siska i Petrinje primijenile manevarsku — pokretnu odbranu, odvajajući se od neprijatelja, koji je 13. februara napao položaje 2. i 3. bataljona Banijskog odreda kod s. Vukoševca i s. Krajiških Brđana. Tokom dana na pravac Kostajnica i Sunja prebačeni su 2. i 3. bataljon, a zatim i čitava naša brigada.

Napustivši komunikacije i sela na odsjeku Sisak—Petrinja, brigada je posjela položaje na pravcu Kostajnica—Sunja i u dubini slobodne teritorije. Tu je dobila kraći predah radi odmora, sređivanja, obuke i priprema za nove akcije po jedinstvenom planu štaba 7. banijske divizije. Težište vojne nastave bilo je na specijalnostima (artiljerija, minobacači, mitraljezi i puškomitraljezi, inžinjerija i slično).

U to vrijeme sastav brigade činila su: četiri bataljona, brigadna četa pratećih oruđa, četa za vezu, inžinjerijska četa i sanitetski vod — bolničari. Brojno stanje brigade, po spisku na dan 18. februara 1945. godine, iznosilo je: 28 oficira, 99 političkih rukovodilaca (oficira), 168 podoficira, 1046 boraca ili ukupno 1.341 borac i starješina. Socijalni sastav: 69 radnika, 1.218 seljaka, 4 intelektualca, 20 obrtnika i sitnih trgovaca, 28 namještenika i srednjoškolaca, 2 vojna lica. Naoružanje: 497 pušaka, 82 automata (šmajsera), 74 puškomitraljeza, 8 mitraljeza, 5 minobacača 50 mm, 8 minobacača 81 mm, 1 tromblon, 7 protivtenkovskih pušaka, 3 protivtenkovsika ručna bacača »Džonbul«, 5 dvoosovinskih kola i 136 konja.⁴⁵³

Pored borbenih dejstava, brigada je razvijala i druge vanbarbene aktivnosti. Tako su, u periodu od 20. januara do 20. februara 1945. godine, 54 borca naučili da pišu, izdato je 54 džepnih i 12 bataljonskih novina, u čemu je saradivalo preko 60 boraca i rukovodilaca. Iz divizijskih novosti upućeno je 8 boljih članaka. Održana su 23 predavanja, 45 usmenih novina itd. Uspješno je izvedena sva planirana vojna i politička nastava.⁴⁵⁴

Vremena za duži odmor i ovoga puta nije bilo. Već u toku 22. februara 3. brigada je postavila neprijatelju zasjedu duž željezničke pruge Kostajnica—Sunja kod Gor-

453 Arhiv VII, kut. 814, reg. br. 4/5.

454 Isto, kut. 818, reg. br. 1/6 i 2/3.

njeg Hrastovca, koju su obezbjeđivali naš 2. i 4. bataljon. Istovremeno 1. i 3. bataljon su se naizmjenično smjenjivali na pravcu Sisak, kod s. Komareva i Novog Sela.

Ujutro 23. februara položaje je držao 1. bataljon. Oko 10 časova na njegovu zasjedu kod Capraške Poljane nailazi ustaško-domobranska patrola jačine 30 vojnika. Kad je zasjeda otvorila iznenadnu vatru, bataljon je prešao na juriš, ali je neprijatelj uspio da pravovremeno pobjegne ka Gaprugu i Sisku. Gubici neprijatelja su 8 mrtvih. Zaplijenjeno je 5 pušaka i druge opreme. Naš 1. bataljon imao je 2 ranjena.⁴⁵⁵

I u prvoj polovini marta 1945. naša brigada je i dalje kontrolisala odsjek Kostajnica—Sunja—Sisak. Ona je 1. marta u 22 časa napala neprijateljsku posadu s. Gornji Hrastovac na pruži i cesti Kostajnica—Sunja. Međutim, neprijatelj je pravovremeno otkrio napad i povukao se za Sunju. Zatim je 3. marta vodila borbu sa neprijateljem koji je iz Kostajnice i Sunje nastupao ka slobodnoj teritoriji Banije. I ovdje je neprijatelj vraćen na polazne položaje.⁴⁵⁶

Istovremeno, otpočele su i pripreme za učešće brigade u završnim operacijama u sastavu 7. banijske divizije i 4. korpusa NOVJ. U tom cilju brigada je 10. marta, zajedno sa 2. brigadom, izvela na cesti Kostajnica—Petrinja vježbu »Marš sa borbom u susretu«, s tim da susret bude kod s. Knezovljana.⁴⁵⁷

Posljednje borbe sa neprijateljem na Baniji brigada je vodila 14. marta na položajima kod s. Vukoševca i s. Paukova kod Sunje. Tog dana neprijatelj, jačine oko 250 vojnika, krenuo je iz Sunje da odbaci naše snage od željezničke pruge Sunja—Sisak. Kod s. Paukova i s. Vukoševca dočekali su ga u zasjedi naši bataljoni i nanijeli mu gubitke od 6 mrtvih d 32 ranjena.

Zaplijenjeni su 1 puška sa 400 metaka, 4 ručne bombe i druga oprema koju su neprijateljski vojnici bacali u paničnom bijegu ka Sunji. Gubici brigade su 2 ranjena. U po-

455 Arhiv VII, kut. 814, reg. br. 12/2.

456 Isto, kut. 814, reg. br. 5/1-1 i 14/2.

457 Isto, reg. br. 3/18.

podnevnim časovima neprijatelj se potpuno povukao za Sunju.⁴⁵⁸

Dok je brigada vodila borbu kod Sunje, jedna neprijateljska ikolona dz Blinjskog Kuta stigla je do s. Čaikale i posjela k. 195, kao stalno bočno osiguranje željezničke pruge Sunja—Sisak. No i njega je 16. marta protjerala 2. brigada.

Poslije ovih borbi kod Sunje, otpočele su neposredne pripreme čitave 7. banijske divizije za napuštanje područja Banije i uključenje, u sastavu 4. korpusa, u završne operacije za oslobođenje zemlje. Na Baniji je ostao Banijski odred pod komandom Dure Vujića Brata, a kasnije mu je došla u pomoć brigada »Franjo Ogulinac — Seljo« dz sastava 34. divizije iz Pokuplja.

458 Arhiv VII, kut. 814, reg. br. 7/1 i 3/18.